

Arbetslivskommissionen för hår- och skönhetsbranschen, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

	2022	2023	2022	2023
Avläggande av examina och examensdelar	hel examen	hel examen	examensdelar	examensdelar
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	1611	1437	18928	17628
Kompetensområdet för skönhetsvård och produktrådgivning	193	197		
Kompetensområdet för hudvård	744	716		
Kompetensområdet för frisörarbete	754	646		
Kompetensområdet för barberararbete	446	400		
Inga uppgifter	1	0		
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	89	82	486	472
Kompetensområdet för hår- och skäggstyling	4	2		
Kompetensområdet för hårstyling	47	28		
Kompetensområdet för specialhudvård	27	43		
Kompetensområdet för kosmetikrådgivning	11	9		
Inga uppgifter	-			
Totalt	1700	1519	19414	18100

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	hel examen		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	1611	1437	-11 %
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	89	82	-8 %

Examensdelsprestationer	examensdelar		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	18928	17628	-7 %
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	486	472	-3 %

Examensdelar som mål/hel examen som mål

Hel examen som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	17649	16509	-7 %
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	450	432	

Examensdelar som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	1279	1119	-13 %
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	36	40	11 %

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Avlagda examina

År 2023 var antalet personer som avlade hela grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen 1 437 st., antalet prestationer är 11 procent mindre än 2022. Antalet avlagda examensdelar var 17 628, vilket är 7 procent färre än 2022. I fråga om specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen är antalet avlagda examina 82 st., vilket är 8 procent färre än 2022. Antalet avlagda examensdelar i specialyrkesexamen var 472 st., vilket är 3 procent färre än 2022. Jämfört med 2022 har antalet hela avlagda yrkesinriktade grundexamina inom hår- och skönhetsbranschen minskat med -11 procent, specialyrkesexamina med -8 procent, och delprestationer av examina har minskat med -7 procent för grundexamen och -3 procent för specialyrkesexamen.

Avlagda examensdelar

2023: Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen, målet för studierna är hela examen, antalet avlagda examensdelar 16 509 st. (-7 %), antalet avlagda examensdelar i specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen 432 st. (-4 %). År 2023 gjordes 1 119 delprestationer (-13 %) i grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen, och 40 st. (+11 %) i specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen.

Antalet personer som avlägger hela examen har minskat med -7 procent. Antalet personer som avlägger specialyrkesexamen minskade också något, -4 procent. Antalet personer som avlagt delar av den yrkesinriktade grundexamen är -13 procent mindre. Antalet personer som avlagt delar av specialyrkesexamen är dock 11 procent fler än 2022.

Av examensdelarna i grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen har de populäraste varit examensdelen Försäljningsarbete och kundfokuserade tjänster inom hår- och skönhetsbranschen, 1 724 st. Det har gjorts 1 208 prestationer av Makeuptjänster, 975 av Vård av hår och hårbotten, 868 av Fot- och handvårdstjänster och 855 av Ansiktsbehandlingar.

Det torde vara värt att notera att det i förteckningen över avlagda examensdelar finns ett betydande antal examensdelar som endast avlagts av 1–3 personer. Av dessa examensdelar är en del yrkesinriktade eller lokala valbara studier inom hår- och skönhetsbranschen, medan en del är studier som inkluderats från andra grundexamina. De populäraste examensdelarna i specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen är Ledning av ett projekt 105 st., Hantering av kundrelationer 80 st., Arbete med ekologiska hud- och hårvårdstjänster 52 st., Arbete som arbetsplatshandledare 49 st., och Arbete med vårdtjänster för känslig och allergisk hud 44 st.

Förändringar i antalet prestationer

Antalet prestationer inom de olika kompetensområdena för grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen har minskat något, endast grundexamens kompetensområde för skönhetsvård och produktrådgivning har ökat något.

De populäraste kompetensområdena i grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen är kompetensområdet för hudvård (716 st.) och kompetensområdet för frisörarbete (646 st.), fastän siffrorna minskat från året innan. Inom specialyrkesexamen har tillväxten varit ganska kraftig inom kompetensområdet för specialhudvård (43 st.), som är det populäraste kompetensområdet i specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen. Antalet prestationer har sjunkit mest i kompetensområdet för frisörarbete i synnerhet för grundexamens del. I specialyrkesexamen har antalet prestationer sjunkit mest i kompetensområdet för hårstyling. Det finns regionala skillnader, men det förekommer många avbrott. Orsaken kan vara t.ex. kundarbetets och kundernas krav. Arbetets krav kan komma som en överraskning.

Examina eller examinas kompetensområden med marginella prestationer

Inom grundexamen avläggs klart minst av kompetensområdena kompetensområdet för skönhetsvård och produktrådgivning, 197 prestationer. Inom specialyrkesexamen avläggs kompetensområdet för hår- och skäggstyling minst. Även kompetensområdet för kosmetikrådgivning avläggs mindre ofta i specialyrkesexamen, 9 prestationer.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare

Examen	Anordnartillstånd 2022	Anordnartillstånd 2023	Aktiva anordnare 2022	Aktiva anordnare 2023
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	51	51	47	47
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	21	21	15	18

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

År 2023 fanns det 47 aktiva utbildningsanordnare för grundexamen, 51 st. anordnartillstånd. Här har det inte skett någon förändring jämfört med året innan. Antalet anordnartillstånd för specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen har inte förändrats, antalet aktiva anordnare är tre fler än 2022.

Anordnande av examina och fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

Prestationerna i examina inom hår- och skönhetsbranschen koncentreras särskilt till Nyland och de stora städerna. De fyra största utbildningsanordnarna täcker 30 procent av alla avlagda examina och examensdelar. I grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen finns en utbildningsanordnare med klart större antal avlagda examina (180 examina, 2 310 examensdelar). Hos 49 procent av utbildningsanordnarna har det avlagts färre än 20 examina. För specialyrkesexamen täcker de tre största utbildningsanordnarna 40 procent av de avlagda examina (33 avlagda examina).

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Geografiskt betonas fortfarande Nyland, där 30 procent av examina har avlagts, bland utbildningsanordnarna inom hår- och skönhetsbranschen. Det ordnas dock utbildning inom hår- och skönhetsbranschen på olika håll i landet, men prestationsvolymerna är olika utanför huvudstadsregionen och de stora städerna. Största delen av examina har avlagts på finska. Andelen svenskspråkiga prestationer i examina inom hår- och skönhetsbranschen är något större än i alla examina sammanlagt (3,14): examen har svenska som prestationsspråk i 3,97 procent av grundamina och 0 procent av specialyrkesamina.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
--------	-------------	-------------	--------------------------------	----------------

Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	52 %	28 %	8 %	12 %
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	73 %	6 %	4 %	17 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	61 %	25 %	7 %	7 %
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	80 %	5 %	7 %	8 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022 och 2023*

Examen	lärare och representant för arbetslivet 2022	lärare och representant för arbetslivet 2023	inga uppgifter 2022	inga uppgifter 2023
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	64 %	73 %	4 %	2 %
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	71 %	76 %	6 %	1 %

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Medeltal för studeranderesponsen* (avslutande enkät)

Examen	medeltal för yrkesprov 2022	medeltal för yrkesprov 2023	medeltal för alla frågegrupper 2022	medeltal för alla frågegrupper 2023
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	4.4	4.5	4.1	4.1
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	4.8	4.8	4.4	4.4

** Bedömningsskala 1–5*

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	3.9	3.9
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	4.8	4.1

** Bedömningsskala 1–5*

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	4.1	4.1
Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen	4.0	4.0

** Bedömningsskala 1–5*

Reflektioner

Platserna där yrkesprov genomförs har utvecklats i önskad riktning 2022–2023. Även andelen av "Ingen uppgift" har minskat enligt målsättningen. I fråga om grundexamen avläggs yrkesprov på läroanstalterna i 25 procent av fallen, vilket är en mycket stor andel jämfört med specialyrkesexamens 5 procent. Enligt utbildningsanordnaren måste yrkesprov ganska ofta kompletteras vid läroanstalten, varvid provet registreras som läroanstaltsprov.

Tvåpartsbedömningen genomförs bättre än året innan. Detta torde förklaras av att coronatidens bedömningar är över.

För 2023 har studeranderesponsen fortfarande varit god, även om det för båda examina har skett en minskning med 0,4 enheter jämfört med 2022. År 2023 var det totala antalet respondenter 902 studerande, varav 57 studerande som besvarade enkäten hade avlagt specialyrkesexamen och 845 hade avlagt grundexamen. Jämfört med 2022 var det färre som svarade på enkäten 2023 när man tittar på det totala antalet respondenter eller granskar båda examensparterna, antalet respondenter har minskat vad gäller såväl grundexamen som specialyrkesexamen. 52,3 procent av alla som avlagt examen svarade på enkäten. Antalet respondenter var klart färre än 2022.

I arbetsplatsenkäterna har medeltalen för examina inom hår- och skönhetsbranschen förblivit på samma nivå som 2022 vad gäller grundexamen. Medeltalet var 3,9, medan medeltalet för specialyrkesexamen har sjunkit betydligt med upp till 0,7 enheter nedåt till 4,1. I specialyrkesexamen hade respondentandelen ökat med några procent till 23,6 procent. För grundexamens del var respondentandelen 24,9 procent, en förbättring med 2,3 procent jämfört med året innan. Antalet respondenter är fortfarande mycket litet, varvid resultatet inte kan anses vara särskilt tillförlitligt

I arbetsplatshandledarenkäten har medeltalen för examina inom hår- och skönhetsbranschen hållits helt oförändrade. I grundexamen var det totala medeltalet 4,1 och i specialyrkesexamen 4,0. Över hälften av de arbetsplatshandledare som svarade uppgav att de samarbetar smidigt med sina läroanstalter. Läroanstalterna fick lite kritik för elevernas otillräckliga färdigheter för lärande i arbetslivet samt för den kritik de fick om responsen.

Reflektioner

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

I flera företag där yrkesprov ska göras är avsaknaden av kemikalier, utrustning, redskap och maskiner ett problem. T.ex. är det svårt att visa kunnande i rakning och skäggstyling utan barberarstol med nackstöd. Företagen har inte tillgång till lika många hårvårdsserier som t.ex. skolorna har. I många företag finns det inte t.ex. kemikalier avsedda för omslagsvård, för att inte tala om utrustning. Omslagsvård utförs även för övrigt i mycket liten utsträckning för kunder i salongarbetet nuförtiden! I praktiken är behandlingarna som görs ofta närmast "snabbbehandlingar" som inte kräver t.ex. värmemaskiner.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Under sina besök har kommissionen observerat följande motiveringar:

- Den studerande har ingen kund för yrkesprovet
- Arbetsplatsen lämpar sig inte för yrkesprov
- Vanligtvis brister i fråga om produktserier, utrustning och möbler i företagen
- Vid läroanstalten finns en egen frisörsalong med alla nödvändiga kemikalier, specialanordningar
- Behovet av särskilt stöd hos eleven

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Arbetslivskommissionen har behandlat ett rättelseyrkande 2022–2023.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Arbetslivskommissionen har fått två begäran om utlåtande, varav den ena bifölls och den andra bifölls efter komplettering.

Planen för bedömning av kunnande har eventuellt utarbetats för hela läroanstalten (allmän del), och dessutom används en bedömningsplan för varje examen.

I planerna för bedömning av kunnande har bland annat följande antecknats:

- Det finns omfattande skriftligt material för den studerande och bedömaren om innehållet i yrkesprovet och om frågor och kriterier som påverkar bedömningen, om representanternas möjlighet att få utbildning för arbetsplatshandledare.
- Tabeller som bedömaren använder som stöd för bedömningen
- Möjligheten att precisera bedömningskriterierna och be den handledande läraren om råd.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

2023: Svarsandelen för slutenkäten har varit över 50 procent. Nästan 60 procent av respondenterna upplevde att PUK har följts och vid behov uppdaterats. Endast 39 procent av respondenterna upplevde att de fått tillräckligt med respons om hur deras kompetens utvecklats. 14 procent av respondenterna upplevde att de inte alls har fått tillräckligt med information om möjligheterna att studera utomlands under studietiden. 66 procent av respondenterna var helt av den åsikten att kompetensen har bedömts enligt bedömningskriterierna.

Utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

2023: Ett utvecklingsförslag är att anordnarna bättre beaktar de studerande i utvecklandet av läroanstaltens verksamhet. 70 procent av respondenterna är helt eller delvis nöjda med läroanstaltens arrangemang för inlärn timer i arbetet. Endast 8 procent av respondenterna är ganska eller helt missnöjda. Svaren visar att läroanstalterna bättre kunde utveckla sin verksamhet utifrån respons från arbetslivet och öka informationen som riktas till arbetslivet om samarbetsmöjligheterna.

Representanterna för arbetslivet önskar att lärarna ska besöka arbetsplatserna personligen eller träffas på distans innan perioden för inlärn timer i arbetet inleds. Arbetslivet önskar också att när en studerande kommer till en plats för inlärn timer i arbetet ska hen redan ha tillräckliga grundläggande färdigheter. I synnerhet när den studerande kommer för att avlägga yrkesprov ska den studerande enligt arbetslivet ha färdigheter att avlägga yrkesprov.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Det är bra att öva på de gemensamma examensdelarna under perioder av inlärn timer i arbetet till exempel genom att beräkna tjänstens kemikaliekostnader eller prissätta tjänster. I fråga om de gemensamma examensdelarna ska utvärderingen bedömningen dock göras vid läroanstalterna för att uppnå jäml i khet.

Examensgrundernas funktion

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

Under besöken upptäckte man att inlärn timer i arbetet på arbetsplatser skulle genomföras först på våren i några skolor (om man har inlett studierna på hösten) när man har kontrollerat att eleverna har tillräcklig kompetens. Det har hörts från arbetsplatshandledarna på fältet att eleverna tidvis kommer till inlärn timer i arbetet för tidigt, genast när studierna inleds med bara några månaders kunskaper/färdigheter. Det är också viktigt för eleverna själva och för handledaren på platsen för inlärn timer i arbetet att kontrollera elevernas nivå före perioden av inlärn timer i arbetet. Läraren kan skicka ut eleven i arbetslivet med gott samvete när hen vet att eleven kommer att klara av sina arbetsuppgifter.

När det gäller yrkesprov på arbetsplatserna förekommer det utmaningar när tjänsterna i fråga inte utförs i alla företag. Som utmanande yrkesprov kan räknas t.ex. rakning, makeup, olika hårbehandlingar och på kosmetologsidan olika ansikts- och kroppsbehandlingar som kräver specialprodukter eller arbetsredskap. På grund av de värdefulla investeringarna har många företag varken råd med dem eller rätt kundkrets, varvid dessa yrkesprov utförs i skolorna där man kan garantera en enhetlig bedömning och kvalitet.

Under några besök diskuterades utbildningen av arbetsplatshandledare. I skolor där arbetsplatshandledarna hade utbildats ansågs det vara en bra sak, och i skolor där arbetsplatshandledarna inte hade utbildats ansågs det vara ett stort behov och man önskade en ändring i detta.

Alla valbara examensdelar kan inte genomföras om gruppstorleken inte är tillräcklig, eller så erbjuds inte den valbara examensdelen i fråga i alla skolor. Som en ändring i dessa skolor där en viss valbar examensdel inte erbjuds är det dock nuförtiden möjligt att genomföra den vid en annan läroanstalt, som ger eleven tillgång till ett bredare utbud av valbara examensdelar vid behov.

Bedömningskriterierna är svårlästa för arbetslivet. En stor, omfattande helhet möjliggör olika tolkningar.